

ภัยจากการส่งข้อมูลข่าวสารผ่านเทคโนโลยีโดยบุคคลในครอบครัว
The Danger from Sharing Information Through the Technology
by Family Members

สนธยา โจมกัน

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
son.sontaya@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวไปไกล สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ อย่าง Facebook Line Twitter Instagram เข้ามามีบทบาทและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประจำวันของคนในสังคมไทยไปอย่างมาก เพราะไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นในชีวิตประจำวันก็ตาม กลายเป็นว่าต้องบอกให้โลกโซเชียลรู้กันเสียหมดทั้งที่เป็นเรื่องจำเป็นและไม่จำเป็น จนบางครั้งกลายเป็นที่มาของการถูกคุกคามจากมิชญาชีพได้ โดยเฉพาะเด็กที่พ่อแม่หรือคนในครอบครัวมักจะแชร์รูปภาพ คลิปวิดีโอ โลกเคชั่น ข้อมูลส่วนตัวที่สามารถทำให้บุคคลอื่นหรือมิชญาชีพที่เฝ้าติดตามสามารถเข้าถึงตัวเด็กได้อย่างง่ายดาย และที่มากไปกว่านั้นคือ การกระทำดังกล่าวยังเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเด็กด้วย เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยที่เจ้าตัวไม่ได้ให้ความยินยอม ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา เยอรมนี ฝรั่งเศส ได้ออกกฎหมายห้ามเผยแพร่ข้อมูลของเด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี ห้ามพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กเช็คอินว่าเด็กอยู่ที่ไหนบนสื่อออนไลน์ ห้ามโพสต์รูปบุคคลอื่นไม่ว่ารูปนั้นจะเป็นรูปของลูกตนเองก็ตาม จนกระทั่งออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนโลกออนไลน์ ส่วนในประเทศไทยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเช่นกันแต่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ทำให้เด็กที่ยังไม่สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเองได้ ถูกพ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้โซเชียลเป็นเครื่องมือในการเปิดเผยข้อมูลของเด็กอันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเด็กบนโลกโซเชียลอย่างไม่รู้ตัว ดังนั้นจึงควรมีมาตรการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองและสร้างกลไกในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนโลกโซเชียลอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: เด็ก ข้อมูล โซเชียลมีเดีย

Abstract

Nowadays, communication technology has improved drastically. All social media such as Facebook, Line, Twitter, and Instagram are having a crucial role in daily life of Thai people societies. It is because whatever happens in daily life, people usually announce to the social media even it is important or not. Sometimes, this becomes the origin of threat from the criminals especially from the parent or family members that usually share the private information of their children such as pictures, videos, and locations. These private stuff allow the criminals to reach children easily. Moreover, sharing private information is also a part of the invasion of privacy because it disclose personal information without getting owner's consent. In foreign countries such as the U.S., Germany, and French has legislated to prohibit disclosure of children who are under 13 years old. By the privacy laws, checking in the location of their children and posting individual's photographs are prohibited. In Thailand, constitution of the kingdom of Thailand and Child Protection Act, B.E. 2546 (2003) has prescribed for the protection of personal rights but it is not cover to private information of children. This makes children cannot protect their rights and allow parent use the social media to disclose their private information which is the invasion of privacy. Therefore, it should have measure in order to strengthen understanding and create the protection mechanism of personal privacy in social media to parent.

Keywords: child, data, social media

1. บทนำ

ดังที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบันว่า ไม่ว่าจะมီးอะไรเกิดขึ้นในทุกมุมโลก ในทุกจังหวัดของแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะมီးอะไรเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของคนอื่น คนในครอบครัว คนใกล้ชิดแม้กระทั่งที่เป็นเรื่องส่วนตัว เราก็คงสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้อย่างไม่จำกัดเท่าที่เจ้าของข้อมูลนั้นจะเปิดเผยผ่านเทคโนโลยีหรือสื่อโซเชียลมีเดียในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Facebook Line Twitter Instagram ประกอบกับสภาพของคนในปัจจุบันมีค่านิยมที่ไม่ว่าจะมီးอะไรเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันก็กลายเป็นว่าต้องบอกโลกโซเชียลกันเสียหมด ทั้งเรื่องที่เป็นและไม่จำเป็น จึงเห็นได้ว่าเทคโนโลยีและสื่อโซเชียลในปัจจุบัน เข้ามามีบทบาทและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง หรือแม้กระทั่งการคำนึงถึงการเคารพสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น การเคารพสิทธิในการใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกันกับบุคคลอื่น อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนที่ถูกมองข้ามไปจนกลายเป็นภัยเงียบคุกคามผู้คนอย่างไม่รู้ตัว โดยเฉพาะเด็กเล็กที่ยังไร้เดียงสาไม่สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิของตนเองได้ ยังมีความจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครองดูแลจากผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองหรือบุคคลในครอบครัวเพื่อไม่ให้สิทธิถูกละเมิดโดยบุคคลอื่น แต่กลับกลายเป็นว่าบุคคลเหล่านี้เองที่ใช้เทคโนโลยีโซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่อยู่ในการปกครองดูแลเสียเอง ดังที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบันว่าพ่อแม่แม้มักจะแชร์รูปภาพทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม คลิปวิดีโอที่ถูกทำตลก ตกใจ ภาพลักษณ์ที่อาจทำให้ลูกถูกเพื่อนล้อเลียน หรืออับอายได้ในอนาคต แชร์โลเคชั่นแบบเปิดสาธารณะที่สามารถรู้ได้ว่าลูกเราอยู่ที่ไหน เวลาใด เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น ถ่ายรูปบัตรประชาชน บัตรนักเรียน ชื่อโรงเรียน ที่เรียนพิเศษ ใบบันทึกผลการเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถทำให้บุคคลอื่นหรือมีจรรยาบรรณที่เฝ้าติดตามสามารถรู้ข้อมูลและเข้าถึงตัวเด็กได้อย่างง่ายดาย และที่มากกว่านั้นคือการกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเด็กโดยบุคคลในครอบครัวโดยที่เจ้าตัวไม่ได้ให้ความยินยอม

2. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักการพื้นฐานในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

2.1.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กำหนดสิทธิพื้นฐานของเด็กไว้ 4 ประการ คือ

- 1) สิทธิที่จะมีชีวิตรอด เป็นสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูทั้งทางร่างกาย จิตใจ ตลอดจนที่อยู่อาศัยให้เกิดความปลอดภัย และต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพจากบริการทางการแพทย์
- 2) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา เด็กทุกคนต้องได้รับสิทธิรับการศึกษาที่ดี ได้รับโภชนาการที่เหมาะสม
- 3) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง เป็นสิทธิที่เด็กทุกคนจะได้รับความคุ้มครองให้รอดพ้นจากการทารุณทุกรูปแบบ เช่น การทำร้าย การนำไปขาย ใช้แรงงานเด็ก หรือแสวงหาประโยชน์มิชอบจากเด็ก
- 4) สิทธิในการมีส่วนร่วม มีสิทธิที่จะแสดงออกและแสดงความคิดเห็นต่อสังคมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็ก

2.1.2 ความเป็นส่วนตัว (Privacy)

นคร เสรีรักษ์ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้นิยามความเป็นส่วนตัวมีอยู่ใน 4 มิติที่คือ

- 1) ความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย ที่จะหวงแหนเลือดเนื้อ ร่างกาย เนื้อเยื่อ อวัยวะ เลือดไปตรวจไม่ได้ หากไม่ได้รับความยินยอม
- 2) ความเป็นส่วนตัวในบ้านเรือนเคหะสถานที่คนนอกห้ามเข้า เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของบ้าน แม้แต่ “รัฐ” จะเข้าได้ต้องไปขอหมายศาลหรือมีกำหนดให้อำนาจไว้
- 3) ความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร เช่น จดหมายที่ใส่ซองปิดผนึก รวมไปถึง Email หรือ

4) ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล เช่น ชื่อ-นามสกุล หมายเลขโทรศัพท์ กรู๊ปเลือด สถานภาพสมรส รสนิยมทางเพศ ความเชื่อทางศาสนา อุดมการณ์ทางการเมืองที่เราเอาข้อมูลมาแชร์อยู่ในระบบของการติดต่อสื่อสารในรูปแบบของ cloud จึงต้องมีการจัดกฎระเบียบ มาควบคุมดูแล ไม่ให้มีการล่วงละเมิด (นคร เสรีรักษ์, 2561)

2.1.3 ความเป็นส่วนตัวของเด็กและสิทธิของผู้ปกครอง

ภาพของเด็กที่ถูกเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ช่องทางต่าง ๆ กรณีอาจไม่ใช่การถ่ายภาพจากบุคคลอื่น หากแต่เป็นบุคคลใกล้ชิดอย่างเช่นพ่อแม่หรือญาติพี่น้อง ซึ่งหลายครั้งการถ่ายภาพเด็ก ๆ ที่ยังไร้เดียงสาและไม่อาจเรียกร้องสิทธิให้กับตนเองได้ อาจเป็นการรุกล้ำสิทธิพื้นฐานของเด็ก หรือแม้แต่อาจสร้างผลกระทบเชิงลบต่อเยาวชนเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว (วนบุษย์ ยุพเกษตร, 2562, ปีที่ 10 ฉบับที่ 5, หน้า 7) จากกรณีเด็กสาวออสเตรเลียอายุ 18 ปี ฟ้องพ่อแม่ของเธอเองจากการที่พวกเขาโพสต์ภาพของเธอตอนเด็ก ๆ โดยที่ไม่ได้รับอนุญาตและพ่อแม่จะต้องเสียค่าปรับให้กับเธอ (วนบุษย์ ยุพเกษตร, 2562, ปีที่ 10 ฉบับที่ 5, หน้า 7)

2.2 กฎหมายต่างประเทศ

การคุ้มครองที่เกี่ยวกับเด็กในโลกออนไลน์

2.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา ห้ามเผยแพร่ข้อมูลของเด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนโลกออนไลน์ (Children's online privacy protection act 1998) โดยกำหนดอายุของเด็กคือบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปีไม่ควรอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ (Piyawan – on, 2560.)

2.2.2 ประเทศเยอรมนี ห้ามพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็ก เช็กอิน (Check in) ว่าเด็กอยู่ที่ไหนบนสื่อออนไลน์ แม้เด็กจะอยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครองก็ตาม (เด็ก = อายุต่ำกว่า 14 ปี) (Piyawan – on, 2560.)

2.2.3 ประเทศฝรั่งเศส มีกฎหมายห้ามโพสต์รูปบุคคลอื่นหรือตีพิมพ์รูป ไม่ว่าจะรูปนั้นจะเป็นรูปลูกของตัวเองก็ตามถ้าตรวจสอบแล้วผิดจริงจะมีโทษทั้งจำและปรับ (Piyawan – on, 2560.)

2.3 กฎหมายไทย

2.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองเสมอกัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, มาตรา 4.) มีทั้งสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลจะกระทำไม่ได้หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ ก็จะทำให้กระทบได้เช่นกัน เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, มาตรา 32) อีกทั้งความเป็นอยู่ส่วนตัวก็ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, มาตรา 32)

2.3.2 ประมวลกฎหมายอาญา

การหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท (ประมวลกฎหมายอาญา, 2560, มาตรา 328)

และหากการกระทำนี้กระทำโดยไม่ได้ตั้งใจแต่เป็นการกระทำโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ประมวลกฎหมายอาญา, 2560, มาตรา 390)

2.3.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ได้ให้คำนิยามความหมายที่เกี่ยวข้องและได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสวัสดิภาพและป้องกันการละเมิดสิทธิเด็กไว้หลายประการ ดังนี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

“บิดามารดา” หมายความว่า บิดามารดาของเด็กไม่ว่าจะสมรสกันหรือไม่

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดามารดา ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย

“ทารุณกรรม” หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใด ๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำหรือประพฤตินลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจหรือขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

นอกจากนี้ยังได้บัญญัติไว้ในหมวด 2 เรื่องการปฏิบัติต่อเด็กว่าผู้ปกครองหรือผู้ใดต้องไม่กระทำการ เช่น ทอดทิ้งเด็ก ละทิ้งเด็ก ไม่ให้สิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ขัดขวางการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของเด็ก หรือเลี้ยงดูโดยมิชอบ (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก, 2546, มาตรา 25-26) และนอกจากนี้ยังห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ภาพหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก, 2546, มาตรา 27, 50) อีกทั้งยังมีบทลงโทษหากฝ่าฝืนมาตรา 27 มาตรา 50 หรือมาตรา 61 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก, 2546, มาตรา 79)

2.3.4 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่นการศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

3. บทวิเคราะห์

3.1 การแชร์ข้อมูลโดยบุคคลในครอบครัว

การแชร์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็กส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากบุคคลในครอบครัวที่มักมองเห็นว่าเป็นภาพที่น่ารัก ตลก ต้องการให้เพื่อนในกลุ่มโซเชียลมีเดียหรือบุคคลอื่น ๆ ได้เห็นภาพน่ารักหรือตลกนั้นด้วย มากไปกว่านั้นอาจมีความต้องการอื่นแฝงอยู่ เช่น ต้องการจะบอกว่าคุณเก่ง เรียนโรงเรียนชื่อดัง ทานอาหารร้านดัง เข้าโรงพยาบาลเอกชนชั้นนำ ใช้จ่ายของราคาแพง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงการตอบสนองความต้องการของพ่อแม่เท่านั้นโดยที่ไม่ได้คำนึงถึงว่าอาจเกิดภัยขึ้นกับลูกได้และที่สำคัญพ่อแม่เหล่านี้อาจไม่เคยนั่งคุยกับลูก ๆ ว่าคิดอย่างไรกับการเผยแพร่เรื่องของคุณบนโซเชียลมีเดีย

3.1.1 การแชร์ที่พบเห็นบนโซเชียลมีเดีย

1) การแชร์โลกเช็กันว่าลูกอยู่ที่ไหน เพราะหากมีคนแปลกหน้าที่รูปร่างพรรณาสันฐานและข้อมูลของลูก มาหาที่โรงเรียน โดยอ้างว่าผู้ปกครองติดธุระด่วนเลยให้ตนรับกลับบ้านแทนจะเป็นเช่นไร

2) การโพสต์ภาพลูกหรือข้อความก่อนออกจากบ้านไปทำงาน เช่น เดี่ยวแม่มาจะ อยู่คนเดียวดูแลตัวเองนะ อาหารอยู่ในตู้เย็นนะ คำ ๆ เจอกันนะลูก เป็นต้น เช่นนี้ทำให้ผู้อื่นรู้ว่าพ่อแม่ไม่ได้อยู่กับลูกในช่วงระยะเวลานั้น ลูกอาจอยู่เพียงลำพังคนเดียว

3) การโพสต์ภาพลูกคู่กับของเล่น ซึ่งทำให้ผู้อื่นรู้ว่าเด็กชอบของเล่นอะไรจึงง่ายที่คนร้ายจะเอาของเล่นนั้นมาหลอกล่อ

4) การแชร์ภาพข้อมูลส่วนตัวที่สำคัญของลูก เช่น ชื่อ - นามสกุลจริง อาศัยอยู่ที่ไหน รูปภาพพาสปอร์ต บัตรประจำตัวประชาชน บัตรนักเรียน ชื่อโรงเรียน ซึ่งข้อมูลส่วนตัวสำคัญเหล่านี้ อาจเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่ประสงค์ร้ายต่อลูกได้

5) โพสต์รูปลูกแต่งตัวไป วิว๊ว ๆ แวม ๆ ใส่บิกินี ใส่ชุดน่ารัก ซึ่งในสายตาพ่อแม่อาจมองว่าน่ารัก แต่บุคคลอื่นอาจมีความเห็นและตีความเป็นอย่างอื่นและอาจไปกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศหรือพฤติกรรมชอบร่วมเพศกับเด็ก (Pedophile) ได้

6) การโพสต์ภาพลูกที่มีแนวโน้มจะทำให้ลูกเสียภาพลักษณ์ เช่น ทำท่ากำลังตีแม่เบียร์ ภาพตลก หรือภาพที่ไม่เหมาะสมทำให้สังคมวิพากษ์วิจารณ์จนเกิดความเสียหายต่อลูกทำให้สังคมเข้าใจผิดและลูกไม่มีโอกาสได้แก้ไขหา

7) การโพสต์รูปที่ลูกอาจไม่ยอมให้คนอื่นเห็นเมื่อโตขึ้น เช่น รูปอวัยวะเพศ ไม่ใส่เสื้อผ้า รูปนอนโป๊ะในอ่างอาบน้ำที่ควรเก็บไว้ดูกันในครอบครัว ซึ่งข้อมูลทุกอย่างเกี่ยวกับลูกที่พ่อแม่โพสต์ไปเป็นการสร้างตัวตน (identity) ของลูกในโลกโซเชียลไม่ว่าโตขึ้นลูกจะชอบใจหรือไม่ก็ตาม

8) การโพสต์ฉายาหรือข้อมูลที่ทำให้ลูกอับอาย เพราะอาจเกิดการกลั่นแกล้งหรือล้อเลียนกันในโรงเรียน ในต่างประเทศการกลั่นแกล้งหรือล้อเลียนกันในโรงเรียนกันนั้นรุนแรงถึงขั้นมีเด็กฆ่าตัวตาย

9) การโพสต์ภาพลูกและเด็กคนอื่น ๆ ถือเป็นการไม่เคารพสิทธิส่วนบุคคลของเด็กคนอื่นด้วย เพราะพ่อแม่ของเด็กคนอื่น ๆ นั้นอาจไม่ยินยอม เพราะไม่เพียงแค่ว่าลูกของเราที่อาจจะเป็นอันตรายเท่านั้นแต่อาจรวมถึงเด็กคนอื่น ๆ อีกด้วยที่จะได้รับอันตราย

3.1.2 การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเด็ก

ในต่างประเทศนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยวอชิงตันและมหาวิทยาลัยมิชิแกนของสหรัฐอเมริกาได้ทำวิจัยว่าเด็กคิดอย่างไรกับการแชร์เรื่องราวของตนในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่าเรื่องที่เด็กย้ำเป็นพิเศษคือ ห้ามโพสต์รูปและเรื่องราวของพวกเขาก่อนขออนุญาต ผลการศึกษานี้จึงเป็นที่เห็นประจักษ์ว่า เด็กยุคใหม่ที่โตขึ้นมาจากโซเชียลมีเดียต้องการควบคุมภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเองมากขึ้น

ส่วนในประเทศไทยแม้มีกฎหมายบัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิในส่วนนี้อยู่หลายฉบับซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) แต่อาจยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงการเคารพและคำนึงถึงความเป็นส่วนตัว (Privacy) ของบุคคลอื่นโดยเฉพาะเด็กซึ่งเป็นลูกหลานหรือคนในครอบครัวของเรา ประกอบกับปัญหาที่ร้ายแรงอาจจะยังไม่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนหรืออาจเกิดขึ้นแต่ไม่ปรากฏเป็นข่าวดัง แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการที่พ่อแม่โพสต์เรื่องราวเกี่ยวกับลูกของตนส่วนมากไม่ได้มีเจตนาต้องการแกล้งลูกเพียงแต่อยากแบ่งปันเรื่องราวต่าง ๆ ให้คนอื่นทราบเท่านั้น แต่มักทำเกินความพอดีระหว่างความเป็นส่วนตัวของเด็กกับสิทธิของผู้ปกครองในการดูแลเด็ก จึงทำให้สะท้อนให้เห็นว่าคนไทยยังมีความเข้าใจในเรื่อง “สิทธิส่วนบุคคล” ของบุคคลอื่นยังไม่ลึกซึ้งเท่าที่ควร จึงเป็นที่มาทำให้พ่อแม่กล้าที่จะกระทำการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูกด้วยตนเอง

3.1.3 การละเมิดสิทธิในพื้นที่สาธารณะ

กล่าวคือการมีมารยาทในการใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกับบุคคลอื่น เนื่องจากการชูเครื่องมือถ่ายภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวที่มีบุคคลอื่นติดมาด้วย เช่น ในร้านอาหาร ร้านกาแฟ สวนสาธารณะ โรงพยาบาล อาจทำให้เกิดความไม่สะดวกในการรับประทานอาหาร มีเสียงดังรบกวนเกินไป ผู้ป่วยที่กำลังเจ็บไข้ไม่อยู่ในภาวะที่ต้องการถ่ายภาพออกเผยแพร่สู่โลกโซเชียลมีเดีย เช่นนี้อาจสร้างความไม่พอใจให้กับบุคคลอื่นด้วย ในประเทศฝรั่งเศส หากมีการโพสต์หรือแชร์ภาพใด ๆ ของ

บุคคลที่ 3 โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าตัวเองจะมีบทลงโทษจำคุก 1 ปีหรือเสียค่าปรับสูงถึง 45,000 ยูโร แม้ในประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติลงโทษในส่วนนี้แต่หากคำนึงถึงการใช้สิทธิร่วมกันหรือการมีมารยาทในการอยู่ร่วมกันในสังคม การกระทำเหล่านี้ก็อาจจะเกิดขึ้นน้อยลงโดยไม่ต้องบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติม

3.2 กภัยที่เกิดจากการโพสต์

อาจแยกได้เป็น 3 กรณี กล่าวคือ

3.2.1 กภัยคุกคามจากมีจฉายิปที่เกิเกิดขึ้นกับตัวเด็ก

การโพสต์รูปลงบนสื่อโซเชียลมีเดียโดยพ่อแม่ที่อาจเกิดจากความรักลูก แต่การถ่ายคลิปเด็กในอิริยาบถต่าง ๆ พร้อมกับระบุตัวตน แล้วนำมาโพสต์หรือแชร์จนคนอื่นสามารถเข้าถึงข้อมูล ถือเป็นความเสี่ยงที่อาจทำร้ายลูกทำให้ลูกไม่ได้รับความปลอดภัย เพราะสามารถค้นหาได้อย่างง่ายทำให้มีจฉายิปสามารถทราบข้อมูลจำนวนมากได้โดยที่เราไม่รู้ตัวและอาจทำให้เกิดอาชญากรรมตามมา นอกจากนี้ยังอาจสื่อให้เห็นว่าพ่อแม่อาจมีปัญหารื่อง self esteem คือต้องการการยอมรับจากสังคมและที่ยิ่งกว่ามีจฉายิปคือพ่อแม่บางกลุ่มต้องการหาประโยชน์จากลูกโดยการเอาลูกไปโพสต์ขอบริจาคหรือสร้างรายได้ให้ตนเอง

3.2.2 กภัยจากการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของเด็ก

เนื่องจากสื่อและเทคโนโลยีทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก การละเมิดสิทธิเด็กจึงมีมิติและรูปแบบใหม่ ๆ ที่หลายคนอาจคาดไม่ถึง เพราะปัจจุบันสื่ออยู่ในมือของทุกคนและใช้สื่ออยู่แทบทุกลมหายใจจึงทำให้เราเห็นปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในมิติใหม่ ๆ มากขึ้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่พ่อแม่โพสต์หรือคลิปที่แชร์ในมุมที่พ่อแม่คิดว่าน่ารัก น่าเอ็นดู ตลกดี แต่หากเกินความพอดีลูกก็เข้าไปในเรื่องส่วนตัว เรื่องภายในครอบครัว นั่นคือการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่นแล้ว เพราะเขาเหล่านั้นไม่มีโอกาสได้ร่วมตัดสินใจว่าชอบหรือไม่ชอบ เมื่อโตขึ้นอาจเกิดความรู้สึกไม่ดีเมื่อได้เห็นคลิปนั้นก็เป็นการส่งผลกระทบทั้งเรื่องความรุนแรงทางด้านร่างกาย ภาวะจิตใจ และอาจรวมไปถึงทัศนคติในการดำรงชีวิตในอนาคตอีกด้วย อีกทั้งในประเทศไทยไม่เคยมีการติดตามอย่างจริงจังว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างกับเด็กที่เคยปรากฏบนคลิปต่าง ๆ จึงถือเป็นภัยเงียบในโลกออนไลน์ที่สร้างผลลึกในจิตจริงของลูกอีกรูปแบบหนึ่ง

3.2.3 การละเมิดสิทธิในพื้นที่สาธารณะ

เมื่อวิถีชีวิตประจำวันของคนในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ผู้คนมักให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับเรื่องของตัวเองเป็นอย่างมากจนลืมนึกถึงบุคคลอื่น ซึ่งนั่นก็คือการไม่มีมารยาททางสังคมนั่นเอง หากการถ่ายภาพหรืออัดคลิปวิดีโอเป็นไปอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ได้แสดงความรู้สึกจริงตามสถานการณ์นั้น คงไม่เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมแต่อย่างใด แต่หากไปงานศพ ไปเยี่ยมผู้ป่วย ไปเยี่ยมผู้ยากไร้ แล้วถ่ายรูปลงหลาย ๆ รูปเท่าที่ตนจะดูดีเพียงจะโพสต์ลงโซเชียลมีเดียว่าตนได้มาร่วมอยู่ในสถานการณ์โดยไม่สนใจความรู้สึก ความเดือดร้อนรำคาญ ความไม่สะดวกของบุคคลอื่นหรือไม่ได้สอดคล้องกับสถานการณ์ตรงหน้าจึงดูขัดแย้งกันอยู่ในตัว ดังนั้นจึงต้องหาความพอดีระหว่างสิทธิส่วนตัวกับสิทธิในพื้นที่สาธารณะ

3.3 ความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมาย

หลายประเทศได้ให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวของข้อมูลในยุคดิจิทัลมากจึงมีการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของข้อมูล เนื่องจากการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Privacy) การป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำคัญในความเป็นส่วนตัว (Privacy Right) ของประชาชนที่ต้องได้รับการคุ้มครอง ในเรื่องนี้หลายประเทศออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนโลกออนไลน์ไว้โดยเฉพาะ

ส่วนในประเทศไทยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเช่นกัน ประกอบกับมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 โดยนำหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ที่ประเทศไทยสมัครใจเป็นภาคีตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 มาบัญญัติห้ามโฆษณาหรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก โดยเจตนาที่จะทำ

ให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจชื่อเสียง หรือเกียรติคุณ หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตัวเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบกฎหมายซึ่งก็มีการระบุโทษแห่งการกระทำผิดหรือการละเมิดสิทธิไว้ชัดเจนแล้ว เพียงแต่ยังไม่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กซึ่งส่วนใหญ่เป็นการบัญญัติเพื่อคุ้มครองตัวเด็ก การสงเคราะห์เด็กและการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเท่านั้น อีกทั้งในประเทศไทยยังไม่มีกรณีศึกษาจึงยังไม่สามารถออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 บทสรุป

บทสรุปคือเมื่อนานิยมในการใช้ชีวิตของคนในยุคปัจจุบันเปลี่ยนไป เรียกได้ว่ามีความเจริญทางด้านวัตถุ ด้านการสื่อสาร ด้านเทคโนโลยี ด้านความรู้ต่าง ๆ มากมายที่เข้ามามีบทบาทและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมให้มีความรู้ทันสมัยก้าวไกลและรวดเร็วทันใจมากยิ่งขึ้นแต่ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมอันดีงาม ความจริงใจ การเคารพกฎหมาย รวมทั้งการเคารพสิทธิส่วนบุคคลของกันและกันนั้นไม่ได้เจริญตามไปด้วย ผู้คนในสังคมมักมองว่าการโพสต์ การแชร์ เรื่องราวของตนเองเป็นเรื่องส่วนตัวและเข้าใจว่าเป็นเรื่องที่พ่อแม่มีอำนาจที่จะกระทำได้จนกลายเป็นภัยคุกคามทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณในการใช้ชีวิตที่มีผลต่อตนเอง ลูก และบุคคลในครอบครัวอย่างไม่รู้ตัว ซ้ำร้ายไปกว่านั้นแทนที่พ่อแม่จะเป็นผู้ที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิเหล่านี้ให้แก่ลูกแต่กลับกลายเป็นว่าพ่อแม่เป็นผู้ล่วงละเมิดสิทธิของลูกเสียเอง จึงสะท้อนให้เห็นได้ว่าพ่อแม่เองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสิทธิส่วนบุคคล แม้มีกฎหมายใช้บังคับอยู่บ้างแต่อาจยังไม่เข้าถึงอีกทั้งยังไม่มีการศึกษาอย่างจริงจังเกี่ยวกับภัยเงียบที่ตามมาอย่างชัดเจน พ่อแม่และสังคมจึงยังไม่รับรู้และตระหนักถึงภัยดังกล่าว ไม่ได้มีการยั้งคิดก่อนที่จะโพสต์ และที่สำคัญความต้องการแสดงออกซึ่งบางอย่างของพ่อแม่และการต้องการการยอมรับจากสังคมมีมากกว่าการคำนึงความเหมาะสมและความปลอดภัยของลูก

ดังนั้นหากพ่อแม่หาจุดสมดุลระหว่างความเป็นส่วนตัวของเด็กและสิทธิของผู้ปกครองในการดูแลกรรมถึงคำนึงถึงความเหมาะสม ความมีมารยาททางสังคมที่ลูกก็จะเรียนรู้และจดจำพฤติกรรม การโพสต์หรือแชร์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกก็จะเป็นไปด้วยความสุขและปลอดภัย

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการโพสต์หรือแชร์ข้อมูลของลูกในทุกด้านทั้งด้านอาชญากรรม ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เพื่อให้เห็นตัวอย่างที่ชัดเจน

4.2.2 ให้ความรู้ทางด้านกฎหมายและสิทธิส่วนบุคคลเพื่อกระตุ้นให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน

4.2.3 ปรับทัศนคติและค่านิยมการโพสต์ทุกอย่าง ทุกเรื่องทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญและไม่สำคัญ เป็นเรื่องส่วนตัว หรือเฉพาะในครอบครัวให้มีการยั้งคิดก่อนที่จะโพสต์หรือแชร์

4.2.4 ปรับทัศนคติให้ผู้คนอยู่กับปัจจุบัน อยู่กับสถานการณ์ปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

4.2.5 ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ให้ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กด้วย

5. เอกสารอ้างอิง

ข้อต้องห้ามก่อนโพสต์รูปลงใน social media. ค้นเมื่อ 17 เมษายน 2562 จาก <http://www.learningeast.com>

นคร เสรีรักษ์. ความเป็นส่วนตัวอย่าเพิ่งตาย เมื่อโลกหมุนไปไกล กฎหมายไทยต้องรีบมา. เผยแพร่เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม

2561. ค้นเมื่อ 15 เมษายน 2562 จาก iLaw.or.th

ประมวลกฎหมายอาญา แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2560.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.

รัตพล อ่อนสนิท. **New York Times**. ค้นเมื่อ 17 เมษายน 2562 จาก <https://www.voathai.com>

วนบุษย์ ยุพเกษตร. (2562). Live VS Life. **นิตยสารคิด**, 10 (5), 7.

<https://thenextweb.com/insider/2015/11/13/report-facebook-could-automatically-alert-parents-whopublicly-share-photos-of-their-children/> ค้นเมื่อ 17 เมษายน 2562

<http://www1.si.mahidol.ac.th/Healtygamer/information/news/127942>

Piyawan – on. **รักลูกต้อง “หยุด” โปสต์**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. เผยแพร่เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2560.สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2562. จาก <https://www.thaihealth.or.th/>